

Fylkesmannen i Oslo og Akershus,
Landbruksavdeling
Postboks 8111 Dep
0032 Oslo
Norge

Vår saksbehandler
Mina Mjørum Johansen
+47 91 77 58 31

Vår dato
17.09.2018
Deres dato

Vår referanse
17/00027-22
Deres referanse

Høringssvar fra Østfold Bondelag på regionalt miljøprogram (RMP) for Oslo og Viken 2019-2022

Østfold Bondelag viser til e-post fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus ved Kari Engmark, datert 4. september 2018 angående høring på regionalt miljøprogram (RMP) for Oslo og Viken 2019 - 2022. Østfold Bondelag behandlet saken på sitt styremøte 27. september, og vi vil med dette gi vårt høringssvar.

Generelt sett støtter Østfold Bondelag prinsippet om at like områder skal ha like muligheter (miljøavtaler, RMP-tiltak) og restriksjoner (miljøkrav), uavhengig beliggenhet i Viken og Oslo. Forslaget til ny RMP-åpner for dette i stor grad, men ikke fullstendig, da vi noterer oss at det kun er arealer i Østfold og Akershus som blir pålagt miljøkrav.

Prioritering av områder

Østfold Bondelag mener at marin grense (dvs. at arealer under 200 moh. prioriteres) ikke er en nok målretta måte å prioritere områder på, da dette vil medføre at nesten all dyrka mark i Østfold vil bli prioritert.

For det første skiller den ikke på den økologiske tilstanden i vannområdene arealene støter til, selv om det i stor grad er overlapp mellom moderat til svært dårlig tilstand og marin grense, i områder med stor jordbrukspåvirkning. For det andre er det begrensa økonomiske ressurser til RMP generelt og til avrenning til vann spesielt, i forhold til de kostnadene / reduserte inntektsmulighetene ingen eller redusert jordarbeiding medfører. **Østfold Bondelag mener derfor at de prioriterte områdene må avgrensnes til de områdene det virkelig er viktig av vannforvaltningsmessige årsaker å prioritere.**

Vi stiller også spørsmål om forvaltning av arealer som ligger både over og under marin grense på skiftenivå. Blir disse vanskeligere å forvalte arronderingsmessig, og hvilke utfordringer vil slike skifter medføre i for eksempel fagsystemet, både for bonden som

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Løkenveien 4 1811 ASKIM Østfold Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Besøksadresse: Løkenveien 4 1811 ASKIM Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Telefon: 69 89 81 50 Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto: 8101.05. 91392	E-postadresse: ostfold@bondelaget.no Internett: bondelaget.no/ostfold eller nettbonden.no
--	---	---	--

Vår dato
17.09.2018

Vår referanse
17/00027-22

søker av tilskudd og for forvaltningas saksbehandling? **Østfold Bondelag mener at det er naturlig at grensa blir satt slik at den følger en logikk, slik at hele skiftet, bruket eller grenda blir likebehandlet (enten innenfor eller utenfor prioritert område).**

Til tross for at vi ideelt sett hadde sett en annen inndeling, der vannområdene med størst behov blir prioritert, mener Østfold Bondelag at det er akseptabelt å bruke marin grense som et utgangspunkt for Viken-fylkene og Oslo. **Østfold Bondelag mener at det er viktig å kunne åpne for å justere prioriteringen i planperioden hvis man finner det hensiktsmessig.**

Miljøavtale (kapittel 9 og § 41 i forslag til forskrift)

I Østfold har bruken av miljøavtale vært begrenset til noen få geografiske områder, mens det er noe uklart hvordan dette er tenkt i forslaget til RMP for Oslo og Viken. Er det slik at miljøavtaler skal gjelde alle arealer med dyrka mark i Viken? Hvis så er tilfelle er Østfold Bondelag redd for at det kan bli lave satser per dekar, og at miljøavtalen dermed mister sin verdi. Østfold Bondelag finner det positivt at ordningen åpner for gode agronomiske og miljøretta tiltak som ikke finnes i den nasjonale menyen.

Østfold Bondelag ønsker at trinn 1 blir det trinnet med lavest terskel og at trinn 2 er neste nivå, altså innfrir fire tiltak under bokstav b, for å gjøre ordninga mer pedagogisk og enklere å forstå.

Når det gjelder tiltakene under bokstav a mener Østfold Bondelag at ordet «flomerosjon» må defineres tydelig. Mange flate områder som er utsatt for flom eroderer ikke, det er heller slik at området får tilført jord med vannmassene.

Østfold Bondelag mener videre at tiltaket «Grasdekke (eller stubb) på 60 % gjennom vinteren» er et for lite målretta tiltak da dette ikke sikrer at det er de erosjonsmessig riktige arealene som legges i stubb eller gras. Dette har også Landbruks- og matdepartementet uttalt seg om i brevet *Retningslinjer for Regionale miljøprogram på vannmiljøområdet og § 8 i forskrift om produksjonstilskudd*, datert 19.12.2012, hvor det heter:

Forskningsresultater viser at det er god effekt av redusert jordarbeiding om høsten på de bratteste arealene, dvs. erosjonsklasse 3 og 4. Det er imidlertid både usikkerhet og store variasjoner av effekten av slike tiltak på flatere arealer, det vil si erosjonsklasse 1 og 2. Landbruks- og matdepartementet mener at en prosentvis avgrensning av arealet som kan høstpløyes, slik det har vært praktisert i Akershus og Østfold, er for generell sett opp mot prinsippet om å sette inn tiltak der de har størst effekt og gir mest miljønytte. Østfold Bondelag ønsker derfor at tiltaket målrettes og spisses ytterligere.

Vår dato
17.09.2018

Vår referanse
17/00027-22

Østfold Bondelag stiller seg også undrende til en del av tiltakene under bokstav b.

I første punkt er det foreslått at både dekk- og fangvekster skal utløse «poeng» i miljøplanen, hvis disse vekstene dekker 10 prosent av jordbruksarealet. I Østfold er det normalt å legge igjen eng i kornåkeren (både korn og eng såes samtidig om våren). Her blir kornet en dekkvekst for den framtidige enga (gjenlegget). Østfold Bondelag mener at tiltak som normalt gjennomføres ved vanlig praksis, ikke skal utløse tilskudd eller være med i en miljøavtale. Vi mener derfor at dekkvekster ikke bør være en del av dette punktet. Derimot støtter vi at fangvekster bør være en del av dette punktet, og at kravet gjerne må bli mer ambisiøst enn 10 prosent av jordbruksarealet.

Østfold Bondelag er positive til det andre punktet under bokstav b, men ønsker å få definert «pionerblanding» ytterligere.

Når det gjelder punktet om kompostering (punkt 3, bokstav b) er Østfold Bondelag positive til tiltaket, men stiller spørsmål om hvor mange som kan benytte seg av dette tiltaket? Kompostering krever kompetanse og en stor grad av overvåking for å bli en suksess. Slik Østfold Bondelag ser det er særlig innen grønt og til dels innen grovfôrproduksjonene at det blir biomasse å kompostere. Dette gjelder dermed en mindre andel av Østfolds arealer, og tiltaket blir noe ganske få produsenter kan være med på å innfri. Østfold Bondelag mener det er viktig at tiltaket må utvides slik at man kan ta kompost fra nabo eller samarbeidspartner(e), slik det er presisert i de ytterligere vilkårene på side 23.

Østfold Bondelag er tvilende til punktet «Skjøtsel av kantsoner, mellom jordet og vassdrag for å begrense erosjon, redusere avrenning og avdrift av plantevernmidler» (punkt 4, bokstav b): Vi forstår intensjonen, men ser at mange vil kvie seg for å skjytte disse arealene, da de er pålagt en streng beskyttelse i vannressursloven. Denne sier at det skal opprettholdes et naturlig vegetasjonsbelte langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring. Lovverket tillater skjøtsel såfremt man ikke reduserer de biologiske verdiene som finnes i kantsonen. Dersom en fjerner all vegetasjon langs vassdrag kan tilbakeføring pålegges. Østfold Bondelag mener at dette punktet vi bli vanskelig å oppnå uten at man lager en plan som godkjennes av offentlige myndigheter, noe som kan redusere oppslutningen om tiltaket. Østfold Bondelag ønsker at «skjøtsel av kantsoner» defineres tydeligere.

Også punktet «Jeg er kjent med tiltakene rettet mot avrenning i Vann-nett for vannforekomstene som berører min eiendom, og har gjennomført de tiltakene som er aktuelle for eiendommen» (punkt 6, bokstav b) er utfordrende for Østfold Bondelag. Hva betyr dette i praksis? Østfold Bondelag mener at siden <https://vann-nett.no/portal/> er lite tilgjengelig for de aller fleste, og derfor ikke bør være ett av tiltakene i menyen til miljøplanen. Vi kan heller ikke se at dette punktet har vært drøftet tidligere i prosessen, og vil foreslå å fjerne det.

Fordi det er mange av de foreslåtte tiltakene under bokstav b som er vanskelig å innfri, ønsker Østfold Bondelag å foreslå noen nye tiltak under denne bokstaven:

- Damping i radkulturer
- Legge gras mellom radene i radkulturer for å hindre erosjon
- Bruk av robot i plantekulturer
- Spredning av gjødsel eller plantevernmidler med GPS-basert utstyr eller annen ny teknologi (åkersprøyte eller gjødselspreder med seksjonsvis avstenging, N-sensor ved spredning av gjødsel)
- Hyppigere jordprøvetaking enn det som er minstekravet, for eksempel hvert fjerde år.
- Utsatt omlegging av eng, dersom denne ordningen ikke blir gjeninnført i den nasjonale instruksen (se avsnitt under omtale av forslag til forskriften)
- Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel for høstkorn
- Fangvekster etter åkervekster (korn, oljevekster og belgvekster), dersom dette ikke lar seg implementere i § 30 «Fangvekster sådd etter høsting»
- Bruk av dynamisk gjødselplan, der man planlegger for delgjødsling og justerer etter forholdene i sesongen

Regionale miljøkrav

Både Østfold og Akershus er kjent med regionale miljøkrav gjennom egne forskrifter for enkelte vannområder. Etter det vi kan forstå er det kun vassdrag i disse to fylkene som er foreslått å bli pålagt miljøkrav. Østfold Bondelag er positive til at miljøkravene samles i én forskrift, og at kravene differensieres etter økologisk tilstand i de ulike delene av vassdraga. Vi synes det er positivt at det lempes på kravene i vassdrag som viser positive resultater på den økologiske tilstanden, slik som foreslått for Haldenvassdraget.

Det er videre avgjørende at kravene er formulert slik at det ikke blir umulig å gjennomføre god agronomisk praksis. Østfold Bondelag mener det er svært viktig at kravene følges opp med målretta økonomiske virkemidler.

Østfold Bondelag har følgende kommentarer til de enkelte kravene (1 til 5):

1. I forslaget for Oslo og Viken foreslås det et nytt miljøkrav (punkt 1), som pålegger alle innenfor de gitte områdene å erosjonssikre rundt nedløpskummer og andre hydrotekniske anlegg. Østfold Bondelag er enig i at dette er gode og relevante tiltak for å hindre erosjon og avrenning.
2. Hva menes med «pløying eller tilsvarende jordarbeiding»? Her er det viktig at definisjonen av «tilsvarende jordarbeiding» kommer tydelig fram.
3. Hva menes med «flomerosjon»? Mange flate områder som er utsatt for flom eroderer ikke, det er heller slik at området får tilført jord med vannmassene.

Vår dato	Vår referanse
17.09.2018	17/00027-22

4. Definisjonen av «der vann samles og eroderes» må tydeliggjøres gjennom en definisjon. Menes det buffersone langs alle vassdrag, eller kun i enden av dråger der det er en viss samling av vann?
5. Østfold Bondelag mener at det ikke er fornuftig å innføre et totalforbud mot jordarbeiding om høsten. Vi er enige i pløyeforbudet, men vi vil også fremme moderne måter å drive åkerproduksjon på. For eksempel har lett og tidlig høstharving for å få i gang spillkorn og ugras om høsten og ny harving om våren før man sår, mange positive sider. Med erosjonssikring i dråger og langs vassdrag, og en eventuelt seineste frist for høstharvingen, mener vi at dette er fullt forsvarlig med hensyn til erosjon og vannmiljø.

Skjøtselsråd

Østfold Bondelag mener skjøtselsrådene virker korte og fornuftige, og har ingen ytterligere kommentarer til disse.

SMIL og drenering

Forslaget til kriterier for fordeling av SMIL til kommunene virker fornuftig, da dette belønner kommuner som gjør en god innats for å bruke SMIL-midlene. Derimot er Østfold Bondelag redd for at en 100 prosent fordeling av dreneringsmidlene etter jordbruksareal kan føre til at det blir penger til overs i en kommune, mens rammen er brukt opp i en annen. Vi håper dette kan løses slik at det er penger tilgjengelig så lenge det er penger tilgjengelig i fylket. For eksempel kan man fordele 60-80 prosent i januar, for så å fordele resten på høsten når man ser hvor behovet er størst.

Østfold Bondelag ønsker at Viken ikke benytter seg av § 34 «Vedlikehold av fangdam» over RMP-midlene, men at tilskudd til vedlikehold gjøres over de kommunale SMIL-midlene. Dette gir en riktigere tilmåling ved at man tar utgangspunkt i de reelle kostnadene enn ved en sats ut i fra arealflata på fangdammen, slik § 34 legger opp til.

Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket for Oslo og Viken

Østfold Bondelag er i stor grad tilfreds med de foreslåtte tiltakene i forskriften som er foreslått. I høringa til den nasjonale instruksjonen uttalte Østfold Bondelag seg om følgende:

... Derimot klarer vi ikke å finne ordninga «Utsatt omlegging av eng» i menyen. Dette er en ordning som i Østfold har blitt gitt til eng skal pløyas opp eller fornyas. Ordninga har her bidratt til at arealet får ligge urørt gjennom vinteren. Tilskuddet har bare blitt gitt for utsetting én vinter, og ikke flere år på rad. Vilkårene er at arealet ikke skal gjødsles eller

Vår dato
17.09.2018

Vår referanse
17/00027-22

*jordarbeides før 1. mars året etter og at arealet ikke skal ha vesentlig skader som følge av tråkk, beiting eller kjøring. I 2016 blei kr 283 840 kr utbetalt til de 3 263 dekarane som blei omfattet av ordninga i Østfold. Ordninga finnes også i Akershus i dag. **Østfold Bondelag mener at ordninga «Utsatt omlegging av eng» er et viktig tiltak for å hindre næringsavrenning i sårbare vassdrag, og at ordninga må bli en del av den nasjonale menyen under kapittel 6.***

I den nasjonale menyen er det i § 32 «Grasdekt sone i åker» foreslått at det i vegetasjonssonene langs vassdrag ikke skal være lov å verken sprøyte eller gjødsle for å hindre forurensning av vann. Det er vidare et krav om at arealet skal høstes, slik at grasset blir fjernet fra arealet. Det står ikke angitt hvor bred denne sonen skal være.

Østfold har i dag en tilsvarende ordning som heter «Vegetasjonssone (bufferzone)». Her er vilkårene at vegetasjonssonen skal være minst 6 meter i tillegg til de 2 meterne som er hjemlet i produksjonstilskuddsforskriften. Videre at grasdekket skal være godt etablert om høsten, at den ikke skal sprøytes eller gjødsles med fosforholdig gjødsel, at den skal høstes eller slås i løpet av sesongen (beiting er å regnes som høsting hvis det ikke medfører betydelige tråkkskader) og at vegetasjonssona ikke skal fornyes oftere enn hver femte år.

*Østfold har mange meter dyrka mark langs vann og vassdrag. Det er viktig at grasset i vegetasjonssonene får en næringsverdi slik at de blir høsta og benyttet til dyrefôr. For å gi grasset en viss næringsverdi (protein), noe som er spesielt viktig til melkeku, er det viktig at vegetasjonssonene kan gjødsles med nitrogen, slik som i dag. Østfold Bondelag er bekymret for oppslutningen om ordninga dersom denne muligheten faller bort, da det er relativt få som har presseutstyr i våre områder i forhold til arealene med vegetasjonssone. I normalår vil det derfor ansees som mye arbeid og ulønnsomt å slå og høste disse grasstripene kontra å dyrke grovfôr på arronderingsmessig mer gunstige områder. Hvis høstkravet også blir innført (ikke bare krav om at sonene slås) er vi redd for at det er mange meter med vegetasjonssoner som blir borte, da kornprodusentene (80 prosent av Østfolds dyrka mark benyttes til kornproduksjon) ikke har utstyret som kreves. **Østfold Bondelag mener at kravene med å nitrogengjødsle og å kun slå (og ikke nødvendigvis høste) vegetasjonssonene langs vassdrag må videreføres.***

Østfold Bondelag ber om at Fylkesmennene arbeider for å gjeninnføre tiltaket «Utsatt omlegging av eng», og at det gis mulighet for nitrogengjødsling av eller ikke å høste vegetasjonssonene i tiltaket «Grasdekt sone i åker» (§ 32) i den nasjonale instruksjonen.

Vår dato
17.09.2018

Vår referanse
17/00027-22

Nedenfor følger kommentarer til enkelte av tiltakene under forslaget til forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket for Oslo og Viken:

Kapittel 3 Biologisk mangfold (§§ 9-16)

Østfold Bondelag mener det er veldig bra at tiltaket «Soner for pollinerende insekter» (§14) foreslås kombinert med grasdekte vannveier og buffersoner. Tiltaket vil bidra til godt omdømme for landbruket.

Kapittel 4 Kulturminner (§§ 17-23)

I tiltaket «Skjøtsel av nyere tids kulturminner» (§ 21) er det kun foreslått å gi tilskudd til steingjerder. I dag kan dette også gis til trekker og alleer. Trekker og alleer er elementer som beriker Østfolds kulturlandskap. Østfold Bondelag ønsker derfor å opprettholde tilskudd til disse i § 21 «Skjøtsel av nyere tids kulturminner».

Kapittel 6 Avrenning til vassdrag og kyst (§§ 25-34)

Norges Bondelag har spilt inn i høringen til den nasjonale instruksen at gjenlegg i stubb bør inn i tiltaket «Ingen jordarbeiding om høsten» (§ 25). Dette må videre følges opp i Viken sin RMP, dersom den nasjonale instruksens tillater dette. Østfold Bondelaget har også spilt inn til den nasjonale instruksens at tiltaket «Utsatt omlegging av eng» må være med videre. Dersom denne kommer med i nasjonal meny må den også med i Viken. Dersom utsatt omlegging av eng ikke kommer med i nasjonal meny som egen paragraf mener vi at den må være med under § 25. I oppstillingen av vekster må det stå «.korn, oljevekster, belgvekster, eng siste høstingsår, grønngjødsling og grønnsvekster.» Det må spesifiseres at man for flerårige vekster kun kan søke på dette tilskuddet én gang, en slik bestemmelse har utsatt omlegging av eng i dag.

Østfold Bondelag mener at tiltaket «Gras på arealer utsatt for flom og erosjon» (§ 26) er viktig for å kanalisere graset til de mest erosjonsutsatte områdene, og er derfor tilfreds med at denne er plukket fra den nasjonale menyen i Vikens RMP.

I tiltaket «Såing av fangvekst» (§ 29) er det brukt ordlyden «sammen med» når det gjelder såing av fangvekst i åkervekster. Dette kan tolkes som «samtidig som». Mange bønder sår fangvekstene før åkerveksten har spirt, men det må også tillates å så med ugrasharv på 3-4 bladers stadiet. Begge metodene kan gi svært god etablering av fangvekster uten risiko for at fangveksten utkonkurrerer hovedveksten. Kravet om at fangveksten skal være godt etablert på høsten er fornuftig og tilstrekkelig til at bonden selv kan velge etableringsmetode så lenge det ikke jordarbeides.

Vår dato
17.09.2018

Vår referanse
17/00027-22

Østfold Bondelag ønsker at «Fangvekster sådd etter høsting» (§ 30) skal utvides til å gjelde fangvekster sådd etter høsting av åkervekster (korn, oljevekster og belgvekster), i tillegg til etter høsting av grønnsaker, poteter og rotvekster, som det er foreslått. Dersom ikke dette er mulig ønsker Østfold Bondelag at å så fangvekster etter åkervekster skal bli ett av punktene under bokstav b i miljøavtalen (§ 41).

Østfold Bondelag viser til sitt innspill til nasjonal instruks, som i stor grad er gjengitt i dette dokumentet. I dette ønsker vi å tillate nitrogengjødsling av vegetasjonssonene (bufferzonene) for tiltaket «Grasdekt sone i åker» (§ 32), for å øke fôrverdien for husdyrprodusenter. I tillegg ønsker vi ikke å pålegge høsting av vegetasjonssonene, slik at tiltaket kan få større tilslutning blant rene planteprodusenter uten høsteutstyr. Alternativt ønsker Østfold Bondelag at vegetasjonssonene som skal høstes skal få mulighet til å nitrogengjødsles, mens soner som kun skal slås ikke gis mulighet til dette.

Østfold Bondelag mener at «Vedlikehold av fangdam» (§ 34) bør tas ut av RMP, og at tilskudd til vedlikehold gjøres over de kommunale SMIL-midlene. Dette gir en riktigere tilmåling ved at man tar utgangspunkt i de reelle kostnadene enn ved en sats ut i fra arealflata på fangdammen, slik § 34 legger opp til.

Østfold Bondelag mener at ordninga «Utsatt omlegging av eng» er et viktig tiltak for å hindre næringsavrenning i sårbare vassdrag, og at tiltaket må bli en del av den nasjonale menyen under kapittel 6. Dette tiltaket må inn i Vikens RMP, dersom den nasjonale instruksjonen tillater dette. Lykkes ikke dette foreslår vi at dette blir ett av tiltakene under miljøplanens bokstav b.

Kapittel 8 Plantevern (§§ 39-40)

Østfold Bondelag mener at det er viktig at tiltaket «Ugrasharving» (§ 39) ikke må begrenses til kun korn og frø til modning, men at den skal gjelde alle åkervekster som erter, oljevekster og åkerbønner.

Med vennlig hilsen

Svend Arild Uvaag
Elektronisk godkjent, uten underskrift

Mina Mjærum Johansen